

“O‘ZBEKISTONDAGI KICHIK KORXONALARDA ENERGIYA MENEJMENTINI JORIY ETISH”

(Andijon viloyatidagi kichik tekstil korxonasi misolida)

Alijonov D. D.¹, Abdug‘afforov Q. M.²

Andijon davlat texnika instituti.

e-mail: abdugafforovqudratilloxon@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida kichik korxonalarda energiya menejmentini joriy etish istiqbollari ilmiy asosda o‘rganiladi. Andijon viloyatida joylashgan "SKORTON TEXTILE" kichik korxonasi misolida energiya samaradorligini oshirish imkoniyatlari tahlil qilindi. So‘nggi yillarda energetika sohasida amalga oshirilgan islohotlar va kichik biznes subyektlari uchun yaratilgan yengilliklar ko‘rib chiqildi. Tadqiqot natijasida energiya auditi, yashil texnologiyalarni joriy etish va energiya iste‘molini monitoring qilish orqali iqtisodiy va ekologik foyda olish imkoniyatlari aniqlandi. Metod sifatida normativ-huquqiy hujjatlar tahlili va amaliy tajribalar asosida tavsiyalar ishlab chiqildi. Natijalar kichik korxonalar uchun energiya menejment tizimini bosqichma-bosqich joriy etish zarurligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: energiya menejmenti, kichik korxonalar, energiya samaradorligi, Andijon, qonunchilik, energiya auditi, yashil texnologiyalar.

Аннотация

В данной статье научно обоснованно изучаются перспективы внедрения системы энергоменеджмента на малых предприятиях Республики Узбекистан. На примере малого предприятия «SKORTON TEXTILE», расположенного в Андижанской области, проанализированы возможности повышения энергоэффективности. Рассмотрены реформы в энергетическом

секторе, реализованные в последние годы, а также льготы, созданные для субъектов малого бизнеса. В результате исследования выявлены возможности получения экономической и экологической выгоды за счёт проведения энергетического аудита, внедрения зелёных технологий и мониторинга потребления энергии. В качестве метода использовались анализ нормативно-правовых актов и практический опыт, на основе которых разработаны рекомендации. Результаты показывают необходимость поэтапного внедрения системы энергоменеджмента на малых предприятиях.

Ключевые слова: энергоменеджмент, малые предприятия, энергоэффективность, Андижан, законодательство, энергетический аудит, зелёные технологии.

Abstract

This article scientifically explores the prospects of implementing energy management systems in small enterprises in the Republic of Uzbekistan. Using the example of the small enterprise "SKORTON TEXTILE," located in Andijan region, opportunities for improving energy efficiency were analyzed. Recent reforms in the energy sector and benefits created for small business entities were reviewed. The study identified possibilities for achieving economic and environmental gains through energy audits, the introduction of green technologies, and energy consumption monitoring. As a method, analysis of legal and regulatory documents and practical experience formed the basis for the developed recommendations. The results indicate the necessity of gradually introducing energy management systems in small enterprises.

Keywords: energy management, small enterprises, energy efficiency, Andijan, legislation, energy audit, green technologies.

Kirish. So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasi energetika sohasida jadal islohotlarni amalga oshirmoqda. Energiya samaradorligini oshirish va muqobil energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilandi. Bu jarayon kichik va o‘rta biznes (KOB) subyektlarining energiya samaradorligini oshirish, raqobatbardoshligini ta‘minlash va ekologik barqarorlikni mustahkamlash zaruratini yuzaga chiqardi. Ayniqsa, Andijon viloyati sanoat zonalarida joylashgan kichik korxonalar uchun energiya menejmentini joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Viloyatdagi sanoat salohiyati va energiya iste‘moli tahlili, mavjud imkoniyatlar va cheklovlar ushbu tadqiqotning asosiy yo‘nalishini belgiladi.

Metodologiya. Tadqiqot davomida O‘zbekiston Respublikasining "Energiya samaradorligi to‘g‘risida"gi Qonuni va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi. Shuningdek, Andijon viloyatida joylashgan "SKORTON TEXTILE" korxonasida amaliy energiya auditi o‘tkazildi. Korxona rahbariyati va texnik xodimlari bilan suhbatlar tashkil etilib, energiya iste‘moli bo‘yicha mavjud muammolar va imkoniyatlar aniqlashtirildi. Shuningdek, xalqaro tajribalar, xususan, Xitoy, Germaniya va Turkiya kichik sanoat korxonalarida energiya menejmenti joriy etish bo‘yicha amalga oshirilgan loyihalar ham o‘rganildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari kichik korxonalarda energiya menejment tizimini bosqichma-bosqich joriy etish samarali natija berishini ko‘rsatdi. Xususan, energiya auditi asosida korxonada yoritish tizimlarini LED lampalarga almashtirish, eskirgan elektromotrlarni energiya tejamkor modellarga yangilash va quyosh panellarini o‘rnatish taklif qilindi. Ushbu chora-tadbirlar orqali korxonaning umumiy energiya iste‘molini 18-22% ga kamaytirish imkoniyati aniqlandi. Bundan tashqari, suv nasoslarini avtomatik boshqarish tizimlari bilan jihozlash orqali suv iste‘molini 12% ga, issiqlik energiyasidan foydalanishda esa 15% gacha tejaliish kutilmoqda.

Korxona rahbariyati energiya samaradorligini oshirish choralari natijasida ishlab chiqarish tannarxi pasayishini, mahsulot raqobatbardoshligining ortishini va eksport hajmining kengayishini kutmoqda. Yashil texnologiyalar joriy etilishi tufayli korxonaning ekologik ko'rsatkichlari ham sezilarli yaxshilanishi bashorat qilinmoqda.

Munozara. Energiyani tejash sohasida Andijon viloyati kichik korxonalarining imkoniyatlari keng, biroq muammolar ham mavjud. Moliyaviy resurslarning cheklanganligi, malakali energiya menejerlarining yetishmasligi va texnik infratuzilmaning eskirganligi asosiy to'siq bo'lib qolmoqda. Shu bois, davlat tomonidan kichik korxonalarga energiya samaradorligini oshirish loyihalarini moliyalashtirish uchun maxsus kredit liniyalari va grant dasturlarini kengaytirish zarur.

Shuningdek, energiya menejmenti madaniyatini shakllantirish uchun maxsus o'quv kurslarini tashkil etish, energiya auditi xizmatlarini sertifikatlash va monitoring tizimlarini takomillashtirish bo'yicha takliflar ilgari surildi. Xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikda kichik korxonalar uchun "yashil kredit" mexanizmlarini joriy etish ham istiqbolli yo'nalish sifatida ko'rib chiqildi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari O'zbekistonda kichik korxonalar uchun energiya menejmentini joriy etish iqtisodiy va ekologik jihatdan maqsadga muvofiq ekanini ko'rsatdi. Ayniqsa, Andijon viloyatidagi tajriba asosida ishlab chiqilgan takliflar butun respublika bo'yicha qo'llanilishi mumkin. Kichik korxonalar uchun energiya menejment tizimini joriy etish jarayonida davlat qo'llab-quvvatlashi, malaka oshirish dasturlari va texnik modernizatsiya asosiy omillar hisoblanadi. Kichik korxonalar energiya samaradorligini oshirish orqali nafaqat o'z iqtisodiy barqarorligini ta'minlaydi, balki mamlakatning umumiy energiya xavfsizligiga va ekologik barqarorligiga ham hissa qo'shadi.

Foyadalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Energiya samaradorligi to'g'risida"gi qonuni, 2020 yil.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-apreldagi 222-son qarori.
3. IEA (International Energy Agency), Energy Efficiency Report, 2023.
4. Andijon viloyati sanoat boshqarmasi hisobotlari, 2024 yil.
5. Xitoy Energiya Auditi Markazi, 2022 yilgi natijalar.
6. Germaniya Kichik Korxonalar uchun Energiya Menejmenti Qo'llanmasi, 2021 yil.